

Kursplan

Fakultetsnämnden för hälsa, socialt arbete och beteendevetenskap
Institutionen för pedagogik, psykologi och idrottsvetenskap

UV153L Barns språkliga och matematiska utveckling i förskolan, 30
högskolepoäng

Children's linguistic and mathematical development in preschool, 30
credits

Ämnesgrupp

Utbildningsvetenskap/didaktik allmänt

Nivå

Grundnivå

Fördjupning

GIN

Fastställande

Fastställd av institutionsstyrelsen vid Institutionen för pedagogik, psykologi och
idrottsvetenskap 2009-11-19

Senast reviderad 2012-05-22. Litteraturlistan

Kursplanen gäller från och med höstterminen 2012

Förkunskaper

Grundläggande behörighet samt Engelska B och Samhällskunskap A
(Områdesbehörighet 6).

Mål

Specialiseringens syfte är att den studerande ska tillägna sig goda kunskaper om aktuella teorier och forskning om barns språk-, läs- skriv- och matematikutveckling i förskolan. Den studerande ska också tillägna sig goda ämnesdidaktiska kunskaper så att den har beredskap att möta och förstå hur barn utvecklar olika språkliga och kommunikativa uttrycksformer. Vidare ska den studerande utveckla förmågan att didaktiskt arbeta med och reflektera över tidiga pedagogiska insatser för att utveckla barns språkliga och matematiska förmåga under förskoleåren.

Delkurs 1: Tala, samtala och berätta, 7,5 hp

Efter avslutad kurs ska den studerande kunna:

- redogöra för aktuella teorier om barns språk- och begreppsutveckling
- utveckla medvetenhet kring den egna språkförmågan
- förstå språksocialisation och dess betydelse för lärandet
- se språket utifrån ett klass, kön och etnicitetsperspektiv
- visa förmåga att använda metoder och modeller med anknytning till språk- och kommunikation för att därigenom stimulera barns förmåga att tala, samtala och berätta

- visa förmåga att använda olika estetiska uttrycksformer så att barnen ges möjlighet att upptäcka och utforska olika kommunikativa redskap
- koppla ämnesdidaktik till lärande och utveckling
- tolka mål för förskolan med fokus på barns språkutveckling

Delkurs 2: En kreativ språkmiljö, läs- och skrivaktiviteter, 7,5 hp

Efter avslutad kurs ska den studerande kunna:

- redogöra för aktuella teorier om barns läs- och skrivutveckling
- visa förmåga att använda metoder och modeller för att stimulera barns nyfikenhet och begynnande förståelse av skriftspråket
- planera, genomföra och utveckla en skriftspråksstimulerande verksamhet
- visa förmåga att kartlägga, bedöma och dokumentera barns språkutveckling samt skriftspråkliga förmåga
- tolka mål för förskolan med fokus på skriftspråksutveckling

Delkurs 3: Matematikdidaktik mot förskolan, 7,5 hp

Efter avslutad kurs ska den studerande:

- ha kunskaper om hur barn kan uppfatta och utveckla matematiska begrepp samtidigt som de får tilltro till sitt eget tänkande och sin egen förmåga att lära och använda matematik
- kunna använda lärandemiljöer och metoder för att konkretisera det matematiska innehållet och för att stödja och utmana barns lärande i matematik
- ha fördjupad kunskap om språkets roll för att kommunicera matematik och för att utveckla barns matematiska begreppsbyggnad
- kunna planera, genomföra och utvärdera elevers kunskapsutveckling i relation till matematikundervisningen och med utgångspunkt i förskolans styrdokument
- ha kunskaper om elevers attityder till förskolans- och skolans matematik och matematikundervisning

Delkurs 4: Matematiken för förskola 7,5 hp

Efter avslutad kurs ska den studerande:

- ha grundläggande kunskaper i matematik inom områdena aritmetik, geometri och prealgebra
- kunna definiera, beskriva, analysera samt i tal och skrift använda matematiska begrepp som behandlas inom kursen
- kunna lösa matematiska uppgifter som bygger på kursens innehåll

Innehåll

PROGRESSIONSLINJER

SPRÅKET SOM REDSKAP

Studenterna utvecklar såväl det egna språket som språkutveckling i ett didaktiskt perspektiv. Studenten tränas i att använda, kommunicera och förstå språkliga och matematiska begrepp.

IT OCH LÄRANDE

Studenterna utvecklar sitt IT - kunnande där ett funktionellt användande av den digitala teknikens möjligheter stödjer lärande- och undervisningsprocesser. Inslag av didaktiska föreläsningar, diskussioner och undersökningar om hur IT används förekommer.

VETENSKAPLIG PROGRESSION

Studenterna tillägnar sig vetenskapliga förhållningssätt genom att tillämpa forskningsmetodik utifrån egna frågeställningar, där en vetenskaplig analys med tillhörande dokumentation genomförs. Studenterna analyserar såväl texter som artiklar

inom ämnesområdena.

LÄRARPROFESSIONEN

Studenterna ges tillfälle att reflektera över hur teorier och modeller kring barns språk-, läs-, skriv och matematiklärande kan omsättas i praktiskt pedagogiskt arbete.

Delkurs 1 Tala, samtala och berätta 7,5 högskolepoäng

- Teorier om barns tal- och språkutveckling.
- Mål och riktlinjer för förskolans verksamhet gällande språk och kommunikation.
- Utveckling av den egna språkliga medvetenheten.
- Barns olika språkvärdars betydelse för språkutveckling.
- Betydelsen av samverkan mellan hemmet och skolan för grundläggande språkutveckling.
- Samtalets och berättandets betydelse för språkutvecklingen.
- Arbetsätt, metoder och modeller för att främja barns språkutveckling.
- Integreringar och tematiseringar.
- Bok- och bildsamtal.
- Estetiska uttrycksformer som bildskapande, musik, drama och rörelse.

Delkurs 2 En kreativ språkmiljö, läs- och skrivaktiviteter 7,5 högskolepoäng

- Mål och riktlinjer för förskolans verksamhet gällande läs- och skrivutveckling.
- Teorier om läs- och skrivprocessen.
- Arbetsätt, metoder och modeller för att främja barns läs- och skrivutveckling.
- Analys av barnens texter.
- Barns skilda förutsättningar i tillägnet av språk-, läs- och skrivförmåga.
- Planering, organisering och utvärdering av en skriftspråksstimulerande verksamhet.
- Kartläggning och bedömning av barns språkutveckling och skriftspråkliga utveckling.
- Tillämpning av vetenskapliga förhållningssätt och metoder.

Delkurs 3 Matematikdidaktik mot förskolan 7,5 högskolepoäng

Fokus i kursen ligger på relationen barn, matematik, styrdokument och lärares didaktiska överväganden i den pedagogiska praktiken i förskola och förskoleklass. Kursens innehåll behandlas didaktiskt genom olika teoretiska perspektiv och med utgångspunkt i barns matematiklärande i lek och i vardagssituationer.

- Matematiklärande ur barns perspektiv - vardagen som arena.
- Observation och dokumentation för att synliggöra samspelet mellan lärares didaktiska arbete i matematik och barns lärande i och om matematik.
- Lärandemiljöer och metoder för en konkretiserad undervisning för att stödja och utmana barns lärande i matematik.
- Språkets roll för att kommunicera matematik genom lek och social växelverkan, för att därigenom kunna stödja och utveckla barns matematiska begreppsbildning.
- Attityder till matematik och matematikundervisning.
- Planera, genomföra och utvärdera matematikundervisningen i förskola.

Delkurs 4 Matematiken för förskolan 7,5 högskolepoäng

- Kunskaper om den grundläggande matematiken för förskolan och förskoleklass

fördjupas.

- Matematiska begrepp synliggörs, konkretiseras och deras historiska/filosofiska utveckling belyses.
- Aritmetik: De naturliga talen: Grundläggande taluppfattning och de fyra räknesätten. Decimalsystemet. Bråktal och dess praktiska tillämpningar.
- Geometri: Mätning och form, rums- och tidsuppfattning.
- Prealgebra. Mönster, laborativ algebra.

Undervisningsformer

Undervisningen genomförs i form av föreläsningar, seminarier, enskilda och gruppvisa uppgifter, laborationer samt fältstudier.

Examinationsformer

Kursen bedöms med betygen Underkänd, Godkänd eller Väl godkänd.

Delkurs 1 och 2 examineras dels vid obligatoriska seminarier där arbets- och tillämpningsuppgifter redovisas och diskuteras i grupp, dels genom individuell skriftlig examination. Examination genomförs också genom inlämningsuppgifter i lärplattform. Delkurs 3 och 4 examineras genom skriftlig tentamen, muntliga redovisningar och skriftliga rapporter. Aktivt deltagande i gruppövningar/seminarier och i övriga praktiska moment ingår i bedömningen.

För betyget Godkänd krävs att målen studieresultat är uppnådda.

Betyg sätts efter varje delkurs. Betygen sammanställs och ett slutgiltigt betyg sätts på hela kursen 1 – 30 hp.

Omtentamen erbjuds inom sex veckor (inom ramen för ordinarie terminstid).

Kursvärdering

Kursvärdering genomförs kontinuerligt muntligt och/eller skriftligt under kursens gång. Efter avslutad kurs genomförs en skriftlig kursvärdering. Kursvärderingen sammanställs och arkiveras på institutionen. Resultatet återkopplas till de studenter som gått kursen samt presenteras tillsammans med eventuellt vidtagna åtgärder för studenterna nästa gång kursen ges.

Kurslitteratur och övriga läromedel

Litteraturförteckning Delkurs 1 - Tala, samtala och berätta 7,5 hp

Obligatorisk litteratur

Björklund, Elisabeth. (2008). *Att erövra litteracitet: små barns kommunikativa möten med berättande*. Göteborg: Acta Universitatis Gothenburgensis, (277 s).

Hagtvet Eriksen, Bente. (2002). *Skriftspråksutveckling genom lek*. Stockholm: Natur & Kultur, (158 s).

Skolverket. (2008). *Kursplan med kommentarer till mål som eleverna lägst ska ha uppnått i slutet av det tredje skolåret*. Stockholm: Skolverket.
www.skolverket.se/sb/d/2016

Skolverket. (2003). *Att läsa och skriva - forskning och beprövad erfarenhet. 2007:4*. www.multimedia.skolverket.se/data/object/5318/531824.pdf

Svensson, Ann-Katrin. (2009). *Barnet, språket oh miljön*. Lund: Studentlitteratur, (231 s).

Söderbergh, Ragnhild. (1997). *Från joller till läsning och skrivning*. Malmö: Gleerups Utbildning AB, (delar av).

Dessutom tillkommer

Utbildningsdepartementet. (1998). *Läroplan för förskolan, Lpfö 98*. Stockholm:

Skolverket och Fritzes, (16 s).

Utbildningsdepartementet. (1998). *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo94*. Västerås: Skolverket och Fritzes, (19 s).

Artiklar/utdrag enligt anvisningar
Valbar skönlitteratur för barn

**Litteraturförteckning Delkurs 2 - En kreativ språkmiljö, läs- och skrivaktiviteter
7,5 hp**

Obligatorisk litteratur

Arnqvist, Anders. (1993). *Barns språkutveckling*. Lund: studentlitteratur, (157 s).

Alleklef, Birgitta & Lindvall, Lisbeth. (2000). *Listiga räven. Läsinläring genom skönlitteratur*. Falun: En bok för alla, (75 s).

Chambers, Aidan. (1994). *Böcker inom oss. Om boksamtal*. Stockholm: Norstedts, (170 s).

Eriksen Hagtvet, Bente. (2004). *Språkstimulering. Del 1: Tal och skrift i förskoleåldern*. Stockholm: Natur och kultur, (224 s).

Skolverket. (2003). *Att läsa och skriva - forskning och beprövad erfarenhet. 2007:4*. www.multimedia.skolverket.se/data/object/5318/531824.pdf

Taube, Karin. (2007). *Barns tidiga läsning*. Stockholm: Norstedts Akademska Förlag, (159 s).

Dessutom tillkommer:

Skolverket. (2010). *Läroplan för förskolan, lpfö98. Reviderad 2010*. Stockholm: Fritzes.

Skolverket. (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet. 2011*. Stockholm: Skolverket.

Artiklar/utdrag enligt anvisningar
Valbar skönlitteratur för barn

Litteraturförteckning Delkurs 3 - Matematikdidaktik mot förskolan 7,5 hp

Obligatorisk litteratur

Björklund, Camilla. (2008). *Bland bollar och klossar. Matematik för de yngsta i förskolan*. Lund: Studentlitteratur. ISBN: 9789144050577, (195 s).

Doverborg, Elisabeth & Emanuelsson, Göran. (red), (2006). *Små barns matematik*. NCM, Göteborgs universitet, (183 s) ISBN 91-85143-04-9.

Skolverket, 2003. *Lusten att lära – med fokus på matematik, Nationella kvalitetsgranskningar 2001–2002. Skolverkets rapport nr 221*. (Rapporten finns tillgänglig för nedladdning på Skolverkets webbplats), (66 s).

Dessutom tillkommer:

Aktuella kursplaner i matematik från Skolverket

Aktuella dokument från Skolverket om mål, analys av elevers kunskaper och diagnoser i matematik

Vetenskapliga artiklar

Litteraturförteckning Delkurs 4 - Matematiken för förskolan 7,5 hp

Obligatorisk litteratur

Heidberg-Solem, Ida & Lie-Reikerås, Elin Kirsti.(2004). *Det matematiska barnet*. Stockholm: Natur och Kultur, (260 s).

Nämnamn Tema 4 (2000). *Matematik från början*. NCM, Göteborgs Universitet, (247 s). ISBN 91-88450-20-1.

Dessutom tillkommer:

Vetenskapliga artiklar

Övningsmaterial

Referenslitteratur, delkurs 3 och 4

Dunkels, A. (1983). *Geometri på ett bräde*.

Löwing, Madeleine & Kilborn, Wiggo. (2003). *Huvudräkning, En inkörsport till matematiken*. Lund: Studentlitteratur. ISBN 91-44-04225-6.

Lundberg, Ingvar & Sterner, Görel.(2009). *Dyskalkyli –finns det? Aktuell forskning om svårigheter att förstå och använda tal i tidiga åldrar*.